

A magyar nyelvr?l magyaroknak 8.

2010 július 04. Flag

Szöveg méret

90
Mentés

- 0

1

Átlag: 1 (1 szavazat)

Mérték

Kies hazánkban szokás id?nként kiosztani az utolsó polihisztor címet. Semmi értelme. Nem mintha nem lett volna nagy ember az éppen feldicsért utolsó, de micsoda gazdagság! nyakunkon a következ?! Kérem, vegyük tudomásul, hogy messze van még az utolsó magyar polihisztor.

NÉHÁNY ÉRDEKES MAGYAR SZÓ III.

LYUK
A lyuk, luk, lik, lék szó elemi gyöke: le. Értsd: ami lefele, lejjebb, lent van
Lu|k képzése: le-k > lék, luk, tehát úgy képzett szó, mint a tö|k, rá|k. Luk: valamely testbe vagy térbe mélyed? nyílás. Luk a lék is, csak kissé besz?kült a jelentése, leginkább dinnyébe, jégbe, koponyába vágott nyílást értünk alatta. További jelentése a székelyeknél: lák = tó, mocsár, lók = két hegy közötti völgyecske.
Lengyel: loch = üreg
Orosz: lyuk = lyuk
Magyar: lyuk, luk, lék, lák, lók
Német: luk = luk (lejáró hajón); Luke = lék, lyuk, nyílás; leck = lukas, lékes hajó; Loch = lyuk (börtönt is jelent), Loch|en = lyukni (-en = -ni): lyukasztani, Loch|presse = lukasztó
Francia: lac = tó; luc|arne = luk; lac = n?i nemiszerv
Angol: leac = lék; loch = luk (pl. Loch|ness); lack = hiány; lac|una = rés
Latin: lac|uno = mélyeszt; lac|una = lyuk, mélyedés; lac|us = tó
Ógörög: lakk|osz = üreg, tó

(Megjegyzem: nem kell népeket vándoroltatni, avagy átadás-átvételek láncolatát feltételezni: ez a kiterjedt egyezés is a még közös ?snyelv máig változatlanul maradt részlete.)

NYAK
Nyak a kany (mint kany|ar) szó fordítottja. Nyak jelentése tehát: ami kanyarog, hajlik, görbül. Valószín?, hogy a Kanyó és a Nyakó ugyanaz a családnév, csak egymáshoz viszonyítva fordított a kany és a nyak.

NYUG
Nyug gyöke nyú, nyu, melyb?l származnak a nyúlik, nyújt, nyújtózik stb. szavak is. Eszerint nyug (nyu-og) jelentése: megpihen, azaz elnyúlik. A nyug szó a töve a nyugszik, nyugat, nyugodalom, nyugodtam, nyugtat, nyugágy, elnyugszik, nyugdíj, ellentétesen: nyugtalan stb. szavaknak. A Nap is lenyugszik, ez az égtáj: nyugat. Ez utóbbi a nyugalmas napszakot is jelenti, az éjszakát. Nyug, nyugt különböz? nyelvekben: angol night, német Nacht, latin noct, héber nuakh, arab nákh, arám nokh.
A nyug szó után sz hang is következhet.: nyugsz, mint ahogy nyugszik szó összetétele: nyugsz|ik. Nyugsz tehát olyan típusú szó, mint a fek|sz, bok|sz (boksz mondható lenne úgy is, hogy bök|sz), igyek|sz(ik) stb.
Néhány ma is jól érthet? ógörög szó:
nüksz [????] nyugsz = éj, éjszaka
nükto [?????] nyugta = éji, éjjel
nukto|oürosz [???????????] nyugta?r = éjjeli?r
nükhi|osz [???i??] nyugiosz, nyugios = éjjeli, sötét

PIPACS
A szó részei: pip|acs. Az -acs szóvég áll a gub|acs, köv|ecs stb. szavak végén is. A szót? tehát pip, ami a púp, búb, kiejtési változata. Eszerint értelmezve: pip|acs = búb|acs, s e megnevezés a búb alakú termésére, a mákéhoz hasonlatos bugájára vonatkozik. Ezt igazolja az angol poppy (azaz púp|os, búb|os) szó mák, pipacs jelentése. A latin megfelel?nek is púp, búb a töve: pap|aver (szigorúan véve: púp|er) = mák.

SZTEP
A szteppelés, a sztepptánc, az írek révén vált világhír?vé. Mivel az ír kelták a Kárpát-medencéb?l származtak el, nem csoda, hogy a sztepp szó jelentését a Kárpát-medencében találjuk meg. A hétfalusi csángóknál cep|letni = kapkodni, továbbá cepp|el = tánc, vagyis a csángók cep, cepp szavának c-je vált szt kiejtés?vé: sztep. Továbbá a cep, cepp a top, topp kiejtési változata. Régi caf|olás = tip|orás, tap|osás, mondhatnánk úgy is, hogy toporgás. Ezek után világos, hogy t-c-szt hangmódosulásról van szó: top, tip > cep > sztep, step. Végképp megállapíthatjuk tehát, hogy a cep, cap, caf, tep, tip, top, sztep szavak csupán kiejtési változatai egymásnak. Vagyis ugyanaz a szótöve a tip|eg, tip|or, tap|os, top|og, caf|ol, cap|lat, cep|let, cepp|el, sztepp|el és az angol step szavaknak.

SZTYEP
Sztyep a gyep szó szlávosan ejtett változata.

TOJ, TOJÁS
Toj a tol igével azonos, a szó gyöke a távolító értelm? to, tá. A tolja szónak a tojja olyan kiejtési változata, mint a tájnyelvi gondolja-gondojja, engesztelje-engesztejje. Eszerint tojás = tolás, öt tojás: öt tolás, mert hogy a tyúk kitolja magából..

TÖPÖR
töp, töpör, töpped, töpörödik, töpörty?, törpe

A szót? töp, mely m-p kiejtési változata a töm, mint töm|ör szónak. Tömörödik: összemegy, s ezt jelenti a töpörödik szó is. A töp kiejtési változatból: töpp|ed, töp|örödik, töp|örödött, töp|örty?, avagy töpört?.
Töpör hangátvetéssel: törp: törpe, törpül (azaz töpörödik). Törp az angolban több rendbeli hangmódosulattal (t-d, p-f): dwarf. (Törp-törf-dwarf).

TÚR
Túr: turkál, feltúr, kitúr, túrás stb. Vakondtúrás: a vakond által feltorlaszolt föld. A vaddisznó kitúrja a gyökeret, gombát. Valaki turkál a zsebben, fiókban. A túr szó az angolban megfordult: root = túr, turkál (pl. a vaddisznó az orrával), fiókban kotorász.

VAKARCS
kavarcs, vakarcs, korcs, kavirc

A szó alapja: kever, ebb?l kevert, kevercs, mely utóbbi mély hangon: kavarcs. Kavarcs jelentése tehát: összekevert, keverék. KAV|arcs gyökfordítással: VAK|arcs. A gyökfordítás gyakori jelenség a magyarban: köp-pök, siv|ít-vis|ít, röh|ög-hör|ög), továbbá kavarcs szóösszehúzással, tulajdonképpen csak a v kihagyásával: KORCS.
A kavarcs szót c-vel is szokás ejteni: kavirc, pl. kavircol: kever, illetve kevereg, kavarog, tekereg.

Varga Csaba

Ajánló